

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії

Київської православної
богословської академії

Я. Романчук
доц. прот. Ярослав Романчук

«19» 05 2026р.

ПРОГРАМА

**вступних випробувань з історії мистецтв на 2026 рік для здобуття другого
(магістерського) рівня вищої освіти**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ.....	4
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	21
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	22

ВСТУП

Однією з форм вступних випробувань здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти в КПБА є фаховий екзамен.

Загальні вимоги до вступників передбачають:

- наявність ступеня бакалавра за спеціальністю «Богослов'я» та підстав, що дозволяють користуватися спеціальними умовами участі в конкурсному відборі на навчання для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти;
- ступеня магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста для вступу на загальних засадах за кошти фізичних та/або юридичних осіб.

Ця програма складена відповідно до програми Єдиного фахового вступного випробування з історії мистецтв, затвердженого наказом МОН України № 1361 від 28 травня 2025 року, і містить такі компоненти:

Розділ 1. Теоретичний розділ.

Розділ 2. Доісторичне мистецтво.

Розділ 3. Мистецтво Стародавнього Світу.

Розділ 4. Середньовічне мистецтво.

Розділ 5. Мистецтво Відродження.

Розділ 6. Мистецтво XVI – середини XIX.

Розділ 7. Мистецтво другої половини XIX – початку XX.

Розділ 8. Мистецтво другої половини XX – початку XXI.

ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Розділ 1. Теоретичний розділ

Поняття і сутність мистецтва. Поняття мистецтва. Функції мистецтва: естетична, пізнавальна, виховна, комунікативна.

Естетичні категорії та поняття в аналізі мистецтва. Основні категорії класичної естетики в аналізі мистецтва: «прекрасне» та «потворне», «піднесене», «героїчне», «низьке», «трагічне» і «комічне».

Основні мистецькі жанри. Основні жанри образотворчого мистецтва: портрет, пейзаж, натюрморт, жанровий живопис, марина. Основні музичні жанри: опера, балет, кантата, романс, соната, симфонія. Основні жанри театру: драма, комедія, трагедія.

Світоглядні засади мистецтва. Світоглядні засади доісторичного мистецтва:

міфологія як висхідна форма світосприйняття світу та людини, синкретизм, традиційність культурних практик, емоційно-чуттєве сприйняття світу.

Світоглядні засади античного мистецтва: ідея демократії, космоцентризм, антропоцентризм, змагальний характер культурних практик.

Світоглядні засади мистецтва доби середньовіччя: християнство як системоутворюючий елемент культури, теоцентризм, християнський антропоцентризм, аскетизм, символічність, алегоричність і канонічність мистецтва.

Світоглядні засади європейського мистецтва. XV-XIX ст.: раціоналізм, ідея прогресу, універсалізм, пантеїзм, антропоцентризм, гуманізм. Умови та чинники розвитку європейського мистецтва XX-XXI ст.: прогрес наукового знання та розвиток технологій, багатовимірність та плюралізм культурних практик, демократизація культури і свобода художнього вираження, вплив технологій на мистецтво.

Релігійне сакральне мистецтво. Християнське сакральне мистецтво: видова характеристика Іконографія Пресвятої Трійці, Ісуса Христа і Богородиці.

Розділ 2. Доісторичне мистецтво

Характерні риси мистецтва нерухомих пам'яток доби палеоліту-мезоліту. Печери Ласко та Альтаміра. Житла з кісток мамонта, досліджені на території України. Настінні малюнки у печерах доби палеоліту Європи. Пам'ятки наскельного мистецтва узбережжя Середземного моря Іспанії: Куевас-де-ла-Аранья поблизу Бікорпа, Ель-Когул.

Рухомі пам'ятки мистецтва доби палеоліту-мезоліту: зміст та символіка, особливості інтерпретації. Артефакти Мізинської стоянки. Венера з Холе-Фельс, Віллендорфська Венера, «Музичні інструменти» Мізинської стоянки.

Мистецтво доби неоліту-енеоліту. Орнаментация кераміки доби неоліту: характерні риси. Орнаментация посуду культури Трипілля-Кукутень: елементи, мотиви, композиції. Глиняні фігурки та моделі жител культури Трипілля – Кукутень. Особливості неолітично-енеолітичного мистецтва в контексті змін у господарській діяльності та світогляді тогочасних людей. Мегалітичні споруди: дольмени, менгіри, кромлехи (Стоунхендж).

Мистецтво та архаїчні форми релігій: магія, фетишизм, анімізм, тотемізм. Мистецтво доісторичного мистецтва з віруваннями, виконання магічної функції забезпечення успішного полювання чи родючості. Магія як віра в можливість впливати на людей, тварин або явища природи через символічні дії та ритуали (замовляння, імітація полювання). Фетишизм як поклоніння матеріальним предметам (камням, статуеткам), яким приписувалися надприродні властивості допомагати в побуті чи полюванні. Анімізм як віра в існування душ і духів, які населяють світ, предмети та людей, керують природними процесами. Анімізм як віра в надприродний зв'язок (спорідненість)

групи людей з певним видом тварин чи рослин (тотемом), який вважався предком роду та покровителем.

Розділ 3. Мистецтво Стародавнього світу

Основні центри розвитку мистецтва Давнього Світу: Месопотамія та Давній Єгипет. Зикурат Етеменанкі (Вавилонська вежа) Артефакти мистецтва Месопотамії: ваза Варка (друга половина IV тис. до н.е.) та Стела Хаммурапі – як символи божественної легітимізації царського правління та суспільної ієрархії. Скульптури Ламассу (Шеду) як втілення божественного захисту та сили правителя. Ворота (Брама) богині Іштар: композиційна структура, поліхромія, міфологічні сюжети.

Мистецтво Давнього Єгипту. Видова специфіка мистецтва Давнього Єгипту (архітектура, скульптура, живопис, декоративне мистецтво, музика). Синтез мистецтв в Давньому Єгипті. Основні риси мистецтва Давнього Єгипту. Основні форми архітектури Давнього Єгипту (поховальна архітектура – ансамбль пірамід в Гізі, храмові комплекси: храм Амона-Ра в Карнаку).

Міф і канон як основа давньоєгипетського мистецтва: Палетка фараона Нармера (сюжети зображення та методи передачі ієрархії фігур).

Мистецтво та давньоєгипетський поховальний культ: артефакти гробниці Тутанхамона. Давньоєгипетські містерії Ісиди. Міф про смерть та воскресіння Осіріса. Музично-театралізовані дійства, музична складова.

Античне мистецтво. Пам'ятки Крито-Мікенської культури. Кносський палац на острові Крит (середина II тис. до н.е.). Сюжетна характеристика фрескових розписів: Фреска «Ігри з биком». Розписи тронного залу та мегарону цариці: «Фреска з дельфінами».

Антична міфологія як основа мистецтва. «Іліада» і «Одіссея» Гомера. Міфи, пов'язані з архітектурою: Міф про Дедала архітектора палацу, Мінотавра, Аріадну та Тесея.

Значення полісу в давньогрецькій культурі. Площа агора та Акрополь як центри суспільного життя. Ансамбль Афінського акрополя. Ордерна система античної Греції.

Шедеври античної пластики. Втілення античного канону: Поліклет «Дорифор». Мирон «Дискобол». Пракситель «Афродіта Кнідська». «Венера Мілоська».

Антична кераміка. Чорнофігурний вазопис (VII – V ст. до н.е.), Червонофігурний вазопис (530 рр. до н. е – III ст. до н.е.): сюжети та композиційні прийоми.

Витоки античного театру з культу бога Діоніса. Особливості архітектури театру. Музична природа давньогрецького театру: орхестра – місце, де відбуваються події, хор, танцюристи, інструментальний ансамбль, корифей ведучий співак і диригент. Зародження та розквіт трагедії: Есхіл «Прометей закутий»; Софокл «Едіп-цар»; Евріпід «Медея» та комедії: Арістофан «Лісістрата».

Музика в античній культурі: міфи про Орфея, Аполлона та Марсія. Покровитель всіх мистецтв Аполлон Мусагет. Піфійські ігри.

Архітектура античного Риму. Громадська архітектура: форум Траяна, Колізей, терми Діоклетіана, тріумфальна арка Костянтина. Сакральна язичницька архітектура: Храм Вести, Пантеон.

Образотворче мистецтво античного Риму. Фрескові розписи Помпей: вілла Містерій. Особливості фаумського портрету: реалізм та психологізм.

Мистецтво скіфів та сарматів. Скіфський звіриний стиль: основні сюжети зображень. Золота Скіфська Пектораль, золотий гребінь з кургану Солоха. Скіфська арфа.

Розділ 4. Середньовічне мистецтво

Архітектура епохи середньовіччя. Становлення основних форм християнської сакральної архітектури: базиліка, хрестово-купольний храм.

Хрестово-купольний храм Візантії (церква Осіос-Лукас в Фокиді) та базиліка (Нотр-Дам де Парі) Софія Константинопольська (532-537 рр.): конструктивні особливості архітектури, символіка та образність собору. Спільні та відмінні риси мистецтва романіки та готики: романські та готичні скульптури та романські і готичні вікна-рози в соборі в Шартрі (Франція), Вормський собор (Німеччина), собор в Ам'єні (Франція). Спільні та відмінні риси хрестовокупольної архітектури храмів Візантії та Русі: храми монастиря Осіос-Лукас в Фокиді (Греція), собор Софії Київської.

Середньовічна іконографія. Формування ранньохристиянської іконографії на прикладі пам'яток Равенни: базиліка св. Аполінарія Нуово, баптистерій ортодоксів. Іконографічні зображення Ісуса Христа та Богородиці у візантійській традиції. Іконографія мозаїчного оздоблення собору св. Софії у Кисві. Фресковий розпис Кирилівської церкви. Книжкова мініатюра киево-руської доби. Мініатюри «Остромирового Євангелія», «Ізборника Святослава».

Музичне мистецтво середньовіччя. Сакральна музика доби середньовіччя: Візантії (Літургія, Роман Солодкоспівець); Західної Європи (Меса, григоріанський наспів); Київської держави (знаменний розспів).

Політичні партії та партійні системи. Поняття, функції й типології політичних партій. Поняття політичних партій (організаційна структура, програма діяльності, правовий режим функціонування, членство в партії). Функції політичних партій (ідеологічна, пропагандистська, функція політичного представництва соціальних інтересів, функція досягнення та здійснення влади, функція розробки політичного курсу влади, функція політичного рекрутування). Типології політичних партій (ліві – центристські – праві політичні партії, типологія за М. Дюверже (кадрові та масові політичні партії); правлячі та опозиційні політичні партії). Партійні системи. Поняття партійних систем. Типи партійних систем (однопартійна, двопартійна, багатопартійна). Типологія партійних систем за Дж. Сарторі. Типологія партійних систем за М. Дюверже. Партійна система сучасної України.

Світське музичне мистецтво та лірична поезія середньовіччя. Музичне мистецтво та лірична поезія трубадурів, труверів, мінезінгерів: балади про короля Артура, Річарда Левине Серце, Робін Гуда. Середньовічний епос: «Пісня про Роланда», риг Роланда як символ середньовічного лицарства. «Пісня про Нібелунгів». Епічні співці-бояни. Жанр билини. «Слово о полку Ігоревім».

Література середньовіччя. «Сповідь» Аврелія Августина як одна з перших автобіографій у літературі та філософії. Західноєвропейський лицарський роман «Трістан та Ізольда». Література києво-руської доби: «Повість минулих літ», «Повчання дітям» Володимира Мономаха. «Божественна комедія» Данте Аліг'єрі.

Мистецтво середньовічної рукописної книги. Книгодрукування. Мистецтво середньовічної рукописної книги: оправы, мініатюри, орнаментация книжок. Остромирове Євангеліє, Київський Псалтир 1397 р. Розвиток книгодрукування у Західній Європі як поворотний момент в історії мистецтва книги: інкунабули, зокрема видання Гутенбергової Біблії 1455 р.

Розділ 5. Мистецтво Відродження

Періодизація мистецтва Відродження. Протовідродження (кінець XIII – XIV ст.);

Раннє Відродження (XV ст.); високе Відродження (перша половина XVI ст.); Пізнє Відродження (друга половина XVI ст.). Північне Відродження (XVI століття, паралельно з північним та італійським маньєризмом).

Архітектура та живопис Відродження. Особливості архітектури Відродження:

культова та світська архітектура. Ордерні композиції в архітектурі: лоджії, базиліки, палаццо, ротонди як вияв відродження античних форм в архітектурі (фасадна лоджія Оспedale дельї Інноченті (Шпиталь невинних) Ф. Брунеллесш, фасад палаццо Ручеллаї Л.Б. Альберті, ротонда Темп'етто Д. Браманте, фасад базиліки А. Палладіо).

Загальна характеристика живопису Відродження: С. Боттічеллі «Народження Венери», Леонардо да Вінчі «Мона Ліза», Рафаель Санті «Афінська школа».

Розбудова Ватикану та собору Святого Петра: проєкт хрестово-купольного собору Браманте та Мікеланджело.

Розписи Сікстинської капели Мікеланджело.

Особливості мистецтва Північного Відродження: «Жебраки» П. Брейгеля-старшого, «Човен дурнів» І. Босха, «Чотири вершники Апокаліпсису» А. Дюрера.

Музика Відродження. Розвиток церковної хорової поліфонічної музики: форми канон, fuga. Національні стилі музики: Нідерланди (Ж. Дебре, О. ді Лассо), Франція (шансон, К. Жанекен), Італія (строгий стиль Д. П. да Палестріни)

Зародження української історичної пісні та думи, які мали назви «невольничі плачі», «козацькі псалми». Музика періоду заснування Запорозької Січі – «Пісня про Байду». Найстаріші українські думи: «Плач невольників», «Маруся Богуславка». Церковна музика: київська квадратна нота, Ірмолой Українські інструменти доби Відродження: лютня, торбан, кобза, бандура. Лютневі табулатури.

Сценічне мистецтво Відродження. Англійський театр «Глобус» як приклад елизаветинського театру доби Відродження: особливості сценічного простору. Значення драматургії В. Шекспіра для розвитку світового сценічного мистецтва.

Особливості іспанського театру доби Відродження. Образ «людини честі» в драматургії Л. де Руеда, М. де Сервантеса, Л. де Вега, П. Кальдерона.

Основні напрями італійського театру Відродження: «вчена комедія» (Л. Аріосто, Н. Машавеллі) та народна італійська комедія-імпровізація «комедія дель арте». Вплив «комедії дель арте» на європейський театр ляльок (персонажі-маски) та на циркові типажі.

Література та філософія Відродження. Утопізм і утопічна література у контексті розбудови справедливого суспільства: «Утопія» Т. Мора, «Місто

Сонця» Т. Кампанелли «Досліди» М. Монтеня у контексті становлення есе як нового літературного жанру. Розвиток книгодрукування в Україні як важливий етап в історії мистецтва книги. Перші друковані видання: «Апостол» І. Федорова, Острозька Біблія.

Розділ 6. Мистецтво XVI – середини XIX століття

Бароко. Зміна естетичних смаків та стильових форм мистецтва Відродження, криза гуманізму, контрреформація та зародження «єзуїтського стилю» бароко: храм-базиліка Іль Джезу в Римі.

Формальні прийоми течії маньєризм в архітектурі та образотворчому мистецтві палаццо Те в Мантуї Дж. Романо.

Стильові риси бароко: ансамблевість та синтез мистецтв, живописність, динамічність, поліфонічність, пластичність, контрастність, просторовість, монументальність як основа формоутворення та стильові риси барокового мистецтва.

Нові жанри в образотворчому мистецтві бароко: груповий портрет, натюрморт, пейзаж, ведуги (міський пейзаж), побутовий жанр. Нові жанри в музиці: опера та її складові (Ж.Б. Люллі, К. Монтеверді), сценічні театральномузичні жанри (балет Людовіка XIV), український вертеп (театр ляльок), шкільний театр. Вокально-інструментальне мистецтво: кантата, ораторія.

Нові прийоми, методи та техніки в образотворчому мистецтві бароко. В живописі та скульптурі: складні динамічні пози та ракурси перспектив фігуративних зображень («Давид» Л. Берніні), ілюзійний живопис (плафон Іль Джезу А. Поццо), караваджизм та штучне направлене світло («Навернення Савла» М. де Караваджо), скульптура («Екстаз Св. Терези» Л. Берніні), «золоте сьйво» («Даная» Рембрандта), техніка пастелі (Р. Карр'єра).

Особливості архітектури європейського бароко. Ансамблі площ Риму: площа Св. Петра, площаНавона; фонтан Треві, палаццо Барберіні в Римі; палацово-паркові резиденції: Версаль. Храми Сант Андреа аль Квірінале Л.

Берніні та Сан Карло алле куатро фонтане Ф. Борроміні в Римі. Архітектура театру: театр Сан Кассіано у Венеції.

Характерні риси образотворчого мистецтва бароко в регіональних проявах: фламандська школа (П. П. Рубенс, А. ван Дейк), Нідерланди (Ф. Хальс, Я. Вермер), Іспанія (Д. Веласкес).

Музичне мистецтво високого бароко: А. Вівальді; Й.С. Бах; Г.Ф. Гендель. Становлення інструментальних шл. Струнно-смичкова, органна, клавірна інструментальні школи.

Українське бароко: основні етапи розвитку та художньо-стилістичні особливості. Архітектура католицького та православного бароко: собор Святого Юра у Львові, Георгіївський собор Видубицького монастиря в Києві. Народне дерев'яне церковне будівництво та гетьманського бароко: дерев'яна церква Параскеви з села Зарубинці (скансен Пирогово), надбрамна церква Всіх Святих Києво-Печерської Лаври, Троїцький собор в Чернігові. Твори Б. Меретина, І. Григоровича-Барського.

Композиція українського православного іконостасу. Сакральна католицька скульптура Й.-Г. Пінзеля.

Національні особливості сакрального образотворчого мистецтва українського бароко в творах «Великомучениці Варвара і Катерина» (1740-і рр.), «Покрова Пр. Богородиці з портретом гетьмана Б. Хмельницького» (XVIII ст.). Портрет парсунного типу: «Григорій Гамалія», кін. XVI ст. Українські книжкові мініатюри XVI ст.: Пересопницьке Євангеліє.

Музика в Острозькій, Києво-Могилянській академіях, колегіумах, братських школах. Жанри: кант, духовна пісня, псалма. Музика в українському шкільництві. Партесний стиль хорового співу в церковній музиці українського бароко. Партесний концерт. М. Дилецький

«Воскресенський канон». Думи. Кобзарське мистецтво. Історичні пісні. Пісня С. Климовського «Їхав козак за Дунай» та її світовий розголос.

«Сад божественних пісень» Г. Сковороди як феномен культури бароко. «Філософія серця», концепти «спорідненої праці» та «рівної нерівності» Г.

Сковороди у контексті розвитку мистецтва і творчості митця. Г. Сковорода-музикант.

Класицизм. Культурний зміст епохи Просвітництва та естетичні пріоритети класицизму, орієнтація на античне мистецтво та мистецтво Відродження як ідеальне та гідне для наслідування. І. Вінкельман засновник історії мистецтва як науки.

Раціоналізм, нормативність творчості, тяжіння до завершених гармонійних форм як основа мистецтва класицизму в філософських та естетичних концепціях: раціоналізм Р. Декарта як пошуки безсумнівного у сфері мистецтва, аналітика «прекрасного» та «високого» І. Канта, принцип історизму у мистецтві Г. Гегеля.

Стильові риси, характерні методи та прийоми мистецтва класицизму: регулярність та геометризм, тричасність композицій, повторюваність та варіативність форм, лаконізм, ясність, послідовність. Реалізм та ідеалізм в образотворчому мистецтві класицизму.

Тематика та образність, характерні жанри образотворчого мистецтва класицизму в творчості художників Н. Пуссена, Ж. Л. Давида, скульптора Ж.-А. Гудона.

Особливості архітектури класицизму в творах Ж. Габріеля, К. Шинкеля, інтер'єрах Р. Адама.

Французький сценічний класицизм: П. Корнель, Ж. Расін, Мольєр. Канон балету П. Бошана. Реформатор балету Ж.-Ж. Новер та його «Листи про танець та балети». Німецьке просвітництво і театр: Г.-Е. Лессінг, Й.-В. Гете, Ф. Шиллер. Французьке Просвітництво і театр: «Весілля Фігаро» П. Бомарше.

Оперна реформа К.В. Глюка. Віденські класики: Й. Гайдн (соната, квартет, симфонія), В.-А. Моцарт (концерт, опера), Л. ван Бетховен (соната, симфонія, опера).

Музична творчість М. Березовського, А. Веделя, Д. Бортнянського. Духовні і світські жанри: хоровий концерт, опера, інструментальний концерт, соната, камерна музика. Осередки розвитку української освіти Глухівська музична школа, заснована гетьманом К. Розумовським. Бетховен і Україна: співпраця з А.

Розумовським. Маєткові капели в Україні. **Мистецькі течії XIX ст.** Неокласицизм та ампір в мистецтві та архітектурі Європи XIX ст.

Романтизм. Естетичні концепції та ідейно-художні завдання романтизму: цінність особистості (Ф. Шлегель, Ф. Шеллінг), геній і геніальність, ірраціоналізм і «філософія життя», гармонія аполлонічного та діонісійського начал в мистецтві (Ф. Ніцше).

Романтизм в образотворчому мистецтві. Живопис французького романтизму: творчість Е. Делакруа. Англія: В. Тернер, об'єднання прерафаелітів. Німецький романтизм в образотворчому мистецтві: творчість К. Д. Фрідріха.

Романтизм в українському живописі, соціально-історичний та культурний ґрунт його зародження та розвитку: у творчості І. Сошенка, Т. Шевченка, К. Трутовського, М. Пимоненка.

Романтизм в музиці: Австро-німецький романтизм Ф. Шуберт, Ф. Мендельсон, Р. Вагнер. Італійський музичний романтизм: Н. Паганіні, Дж. Верді. Східно-європейський романтизм: Ф. Шопен (Польща), Ф. Ліст (Угорщина), А. Дворжак (Чехія). Французька музика XIX ст.: К. Сен-Санс. Скандинавська музика XIX ст.: Е. Гріг. Романтизм у балеті («Сильфіда», «Жізель»).

Духовна хорова музика українських композиторів-священишв (Літургія отця М. Вербицького). Пісні на слова Т. Шевченка (Г. Гладкий «Заповіт»); пісні-гімни: отця М. Вербицького «Ще не вмерла Україна», М. Лисенка «Боже великий, єдиний». Солоспіви на слова українських поетів: «Дивлюсь я на небо» М. Петренка, «Стоїть гора високая» Л. Глібова, «Ніч яка місячна» М. Старицького.

Кріпацький театр та перші професійні театри в Україні. Розвиток українського театру та роль музики у ньому. Жанр співогри – п'єса з музикою. І. Котляревський «Наталка Полтавка». Театр «Руська бесіда» в Галичині. Театр корифеїв: М. Кропивницький, М. Садовський, М. Заньковецька, І. Карпенко-Карий, М. Старицький, П. Саксаганський. Опера С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм». М. Лисенко «Тарас Бульба».

Раціоналізм як вияв науково-технічного прогресу та промислової революції в архітектурі: Кришталевий палац Всесвітньої виставки в Лондоні,

бібліотеки Лабруста в Парижі, Ейфелева вежа як приклади застосування металу в архітектурі.

Візуальна комунікація промислової революції, зародження реклами та брендингу, зростання масового друку: плакат, періодика, фотографія, літографія.

Історизм в архітектурі (стилізації, неостилі, еклектика). Приклади стилізацій: парламент Відня, парламент Будапешту. Приклади еклектики: базиліка Сакре-Кер на Монмартрі, Київський оперний театр.

Нові жанри видовищного та музичного мистецтв. Виникнення жанру оперети («Опера в маскарадї» Ж. Оффенбаха). Основні характеристики та складові циркового мистецтва.

Розділ 7. Мистецтво другої половини XIX – початку XX століття

Імпресіонізм та постімпресіонізм як мистецькі явища другої половини XIX – початку XX ст. Становлення символізму. Імпресіонізм і становлення пленеру як художньої практики. Ключові представники імпресіонізму в образотворчому мистецтві та скульптурі. Живописна робота К. Моне «Враження, схід сонця» як програмний твір імпресіонізму. Живопис Е. Мане «Сніданок на траві»; П.-О. Ренуара «Портрет актриси Жанни Самарі», Е. Дега «Блакитні танцівниці». Скульптурна робота О. Родена «Мислитель». Імпресіоністичні тенденції в українському мистецтві на прикладі творів О. Мурашка «Поблизу кафе», І. Труша «Захід сонця в лісі».

Імпресіоністичні риси в музичному мистецтві межі XIX-XX ст. на прикладі творів К. Дебюссі «Місячне сяйво»; В. Барвінського «Прелюдії».

Становлення та основні риси постімпресіоністичного напрямку в мистецтві кінця XIX століття. Ключові представники та їх програмні твори: В. ван Гог «Зоряна ніч», П. Гоген «Таїтянки на пляжі».

Символізм як мистецький напрям. Символістичний театр: М. Метерлінк і нова драма. Символізм в музиці: М. Чюрльоніс «Соната моря» (Музика

живопису), Я. Степовий «Прелюд пам'яті Т. Шевченка». Символізм в образотворчому мистецтві: Г. Моро «Гесіод і муза».

Розвиток театрального мистецтва та кінематографу на зламі XIX-XX ст. Ідея синтетичного театру кінця XIX-XX століття та його значення для становлення режисерського театру: театри та кабаре М. Рейнгардта; Е.Г. Крег (реформа образної театральної лексики та поява поняття «сценографії»).

Урбанізм (Е. Саті – «меблева» фоновіа музика, представник французької «шістки» – А. Онеггер «Пасифік 231»; джаз Дж. Гершвін. «Рапсодія в стилі блюз», Я. Барніч «Гуцулка Ксеня» з однойменного мюзиклу). Поява мюзиклу як комерційного жанру. Театри на Бродвеї.

Натуралізм на театральній європейській сцені («Вільний театр» в Парижі, Театр Антуана, реж. А. Антуан, «Вільний театр» в Берліні, реж. О. Брам). Веризм в італійській опері як прояв натуралізму. Дж. Пуччіні «Чіо-Чіо-Сан» (Мадам Баттерфляй). Творчість С. Крушельницької.

Кіно як синтетичне мистецтво. Зв'язок кінематографа із традиційними мистецтвами: театром, літературою, живописом, музикою. Основні види кінематографа: ігрове кіно, неігрове кіно, анімація. Перші кроки кіномистецтва. Сеанси братів Люм'єр. Жорж Мельєс і зародження ігрового кіно.

Жанрова класифікація ігрового кінематографа. Специфіка основних жанрів: мелодрама, комедія, трилер, драма, мюзикл, історичний фільм, фантастичний фільм, вестерн.

Видатні кінорежисери першої половини XX століття. Персоналії та фільми: Ч. Чаплін («Вогні великого міста», «Великий диктатор»), К. Т. Дрейер («Страсті Жанни д'Арк»), О. Веллс («Громадянин Кейн»), О. Довженко («Земля»).

Модерн як стиль мистецтва на зламі XIX-XX ст. Особливості європейської архітектури стилю модерн: будинок-студія В.Орта в Брюсселі (Музей Орта, Бельгія, арнуво, інтер'єр, деталі), будинок Бальо архітектора А. Гауді в Барселоні (Іспанія, модернісімо), павільон сецесіона у Відні архітектора Й. Ольбриха (Австро-Угорщина, сецесія).

Стиль модерн в образотворчому мистецтві. Ключові представники модерну та їх твори: плакати А. Мухи. Творчість Г. Клімта («Поцілунок», «Юдита і голова Олоферна»).

Особливості української архітектури стилю модерн: Полтавське земство В. Кричевського.

Постромантизм та сецесія в музиці на прикладі творчості Г. Малера «Adagietto з Симфонії № 5», Ст. Людкевича «Кавказ».

Становлення танцю модерн як нової художньої форми на зламі XIX–XX століть. Творчість А. Дункан. Творчість В. Авраменка як приклад переосмислення українського народного танцю.

Перший стаціонарний український театр М.Садовського та сценічне втілення драматургії модерну: І. Франко, Леся Українка, В. Винниченко, Олександр Олесь.

Модерністські напрями і течії кін. XIX-поч. XX ст. Фовізм як стиль групи французьких художників XX ст.: Анрі Матісс «Танець», Андре Дерен «Естак». Фовізм як вияв неоархаїки в музиці і театрі: світова революція, здійснена балетом І. Стравинського «Весна священна»; перший досвід неакадемічної, опозиційної класичній, хореографії в балеті.

Теорія кубізму: проблеми і значення для розвитку світового мистецтва XX ст. Кубізм в образотворчому мистецтві: Ж. Брак «Жінка з гітарою», П. Пікассо «Авіньйонські дівчата». Характерні риси кубізму в скульптурі на прикладі творів О. Архипенка «Синя танцівниця» та «Гондольєр».

Італійський футуризм та його значення для розвитку мистецтва в XX ст. (У. Боччоні). Маніфест футуризму Ф.Т. Марінетті. Театральна Серата. Український футуризм: Театр ім. Г. Михайличенка на чолі з М. Терещенко.

Вплив ключових ідей неотомізму на формування естетичних концепцій у світовому мистецтві першої половини XX ст. Неовізантизм як сакральна лінія в українській музиці.

М. Леонтович «У Царстві Твоїм» (Блаженні), «Отче наш» з «Літургії»; К. Стеценко «Милість миру», Я. Яциневич «Псальма до Богородиці». Культурна дипломатія Української Республіканської Капели О. Кошиця.

Теорія духовного в мистецтві В. Кандинського. Становлення абстракціонізму. «Неопластицизм» П. Мондріана. Супрематизм К. Малевича. Абстрактний експресіонізм: Дж. Поллок, М. Ротко.

Експресіонізм та його значення для розвитку світового мистецтва, театру та кінематографу у ХХ ст. Живописні роботи Е. Мунка «Крик». Експресіонізм в музиці: А. Шенберг «Врятований з Варшави». Експресивний танець у творчості Р. Лабана, М. Вігман. Кіноекспресіонізм: Р. Віне («Кабінет доктора Калігарі»), Ф. В. Мурнау («Носферату. Симфонія жаху»).

Сюрреалізм в образотворчому мистецтві: С. Далі «Ілостійність пам'яті», «Спокуса святого Антонія». Сюрреалістичні тенденції в кіно: «Андалузький пес» Л. Бунюеля.

Дадаїзм у мистецтві. «Маніфест Дада» Т. Тцара. Дадаїзм у кінематографі: «Антракт» Р. Клера. Теорія «Ready Made» і нова концепція мистецтва М. Дюшана.

Діалектика національного та авангардного в мистецтві України: творчість Г. Нарбута, М. Бойчука, О. Богомазова. Фольклоризм як новітній напрям в музиці: М. Леонтович: «Щедрик». В. Верховинець як фундатор теорії українського народного танцю.

Художній напрям конструктивізму. В. Смирлов. Архітектурний ансамбль Держпрому в Харкові. Німецька школа архітектури «Баугауз». Театральні експерименти «Баугауз»: О. Шлеммер «Тріадичний балет». Функціоналізм як архітектурно-дизайнерський напрям: Ле Корбюзьє, Ф.Л. Райт, Міс ван дер Роє.

Український кіноавангард: І. Кавалерідзе, Дзига Вертов, О. Довженко.

Основні принципи епічного театру Б. Брехта та його вплив на подальший розвиток сценічного мистецтва.

Пошуково-експериментальний театр Леся Курбаса. Значення Мистецького об'єднання «Березіль» у закладанні засад новітньої режисерської школи України.

Український сценічний авангард та його значення у становленні української сценографії: О. Екстер, А. Петрицький, В. Меллер.

Вітаїзм (М. Хвильовий, В. Пачовський) як типово український напрям в мистецтві першої половини XX ст. Фінал 2 симфонії Л. Ревуцького на основі веснянки «А ми просо сіяли», Скрипковий концерт В. Косенка. Розстріляне Відродження. Школа М. Бойчука: неовізантизм в українському мистецтві.

Пісенна творчість національно-визвольних змагань українців. «Ой, у лузі червона калина» С. Чарнецького та її актуалізація у вирі сучасних подій.

Роль В. Діснея у становленні мистецтва анімації на прикладі «Білосніжки та сімох гномів».

«Співак джазу» як початок звукової революції в кіно.

Розділ 8. Мистецтво другої половини XX – початку XXI століття

Основні поняття в мистецтві другої половини XX — початку XXI ст.

Постмодернізм як феномен мистецтва. Перформанс, сайт-специфік театр, імерсивна вистава, інсталяція, графіті Жанри і види музичної масової культури: популярна музика, рок, джаз. Українська естрадна музика, творчість В. Івасюка; поєднання рок- і поп-музики з народнопісенною традицією. Масовізація мистецтва і кризові явища в європейському культурному просторі (О. Шпенглер). Концепт *homo ludens* (Й. Гейзінга) і критика «масового» мистецтва.

Мистецькі напрями другої половини XX – початку XXI ст. Напрямок поп-арту: Е. Воргол, Р. Ліхтенштейн Концептуалізм у сфері пластичних мистецтв: Дж. Кошут, Б. Науман. Мінімалізм як нова зображальність в мистецтві. Д. Джад. Мінімалізм у музиці на прикладі творчості Ф. Гласа. Відео-арт як новаторський вид мистецтва. Відеомапінг та віджеїнг. Нам Джун Пайк.

Основні явища та творчі принципи в мистецтві другої половини XX – початку XXI ст. Представники українського нонконформізму: А. Горська, В. Зарецький. Українське наївне мистецтво: М. Приймаченко, К. Білокур. Становлення української національної балетної вистави: «Лілея» К. Данькевича,

балетмейстер Г. Березова; «Лісова пісня» М. Скорульського, балетмейстер В. Вронський.

Театр абсурду: Е. Йонеско, С. Беккет.

Сучасне циркове мистецтво на прикладі Cirque du Soleil.

Школа української дієвої сценографії Д. Лідера

Формалізм і функціоналізм в архітектурі другої половини ХХ ст.: музей Гутгейнгайма в Більбао Ф. Гері, ратуша та бібліотека в Ульмі (Stadthaus Ulm) Р. Меера. Архітектурні напрями межі ХХ-ХХІ ст.: твори С. Калатрави, З. Хадід.

Пізній модернізм другої половини ХХ ст. в архітектурі: творчість Ле Корбюзьє (капела в Роншамі), твори О. Німеєра, хай-тек Н. Фостера

Фольклорні мотиви та символізм в українському поетичному кіно 1960-1970-хрр. (С. Параджанов, Л. Осика, Ю. Ілленко, І. Миколайчук).

Авторський кінематограф другої половини ХХ ст. Творчість І. Бергмана («Сьома печатка»), С. Кубріка («Космічна одіссея 2001»), Ф. Копполи («Хрещений батько»), М. Формана («Політ над гніздом зозулі»)

Постмодерністські тенденції в кино. Д. Лінч («Твін-Пікс»), брати Коен («Великий Лебовскі»), К. Тарантіно («Бульварне читиво»)

Неокласичні, модерні та постмодерні риси у хореографічному мистецтві ХХ - початку ХХІ ст. (Дж. Баланчин, С. Лифар, М. Бежар, П. Бауш). Український народно-сценічний танець у творчості П. Вірського.

Тendenції сучасної музики: конкретна та електронна (Е. Варез); «мовчазна музика» – 4'33 Дж. Кейджа; екомузика (О. Мессіан); мета-музика (В. Сильвестров).

Нова фольклорна хвиля в музиці: С. Станкович фольк-опера «Коли цвіте папороть», М. Скорик — музика до к/ф «Тіні забутих предків», «Мелодія».

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання фахового вступного іспиту здійснюється за 200-бальною шкалою (від 0 до 200 балів).

Шкала оцінювання

Діапазон балів	Рівень навчальних досягнень	Теоретичні знання	Практичні навички	Когнітивні уміння та компетентності
0–99	Низький рівень	Базові поняття не засвоєні, численні помилки	Нездатність застосувати знання навіть у простих ситуаціях	Відсутність аналітичних умінь, хаотичне мислення
100–129	Середній рівень (мінімальний поріг)	Засвоєні лише окремі фрагменти матеріалу, знання фрагментарні	Застосування знань можливе лише у стандартних, простих випадках	Обмежене розпізнавання понять, слабка узагальненість
130–149	Достатній рівень	Основні поняття засвоєні, проте є прогалини	Знання застосовуються, але з помилками або неповно	Уміння аналізувати прості ситуації, часткове узагальнення
150–179	Високий рівень	Теоретичні знання достатні, незначні неточності	Уміння застосовувати знання у більшості практичних ситуацій	Розвинені аналітичні та узагальнюючі уміння, логічність
180–200	Відмінний рівень	Теоретичні знання системні, точні, без помилок	Вільне застосування знань у різних ситуаціях	Високий рівень критичного мислення, здатність до комплексного аналізу

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білозуб, Л. М. (2019). *Історія мистецтв: Навчальний посібник*. Запоріжжя: Запорізький національний університет.
2. Годж, С. (2022). *Коротка історія мистецтва*. Львів: Видавництво Старого Лева.
3. Гомбріх, Е. Й. (2024). *Оповідь про мистецтво* (А. Накорчевський, Пер.). Київ: ArtHuss.
4. Демідко, О. (2021). *Історія образотворчого мистецтва та архітектури. Курс лекцій для студентів спеціальності 034 Культурологія* (О. Демідко, Уклад.). Київ: Ліра-К.
5. Дмитренко, В., & Дмитренко, В. (2019). *Історія української культури: навчальнометодичний посібник. Ч. 1 (від найдавніших часів до середини XVII століття)*. Полтава: ПНПУ ім. В. Г. Короленка.
6. Жанри образотворчого мистецтва. (н.д.). *Dovidka.biz.ua*. Отримано з <https://dovidka.biz.ua/zhanri-obrazotvorchogo-mistetstva/>
7. Іконографія Ісуса Христа. (2024, 13 вересня). У *Вікіпедія*. Отримано з https://uk.wikipedia.org/wiki/Іконографія_Ісуса_Христа
8. Качкан, В. А., Величко, О. Б., Божко, Н. М., та ін. (2021). *Історія української культури* (4-е вид.). Київ: Медицина.
9. Колесніков, М. П., Колеснікова, О. В., Лозовой, В. О., Чибісова, Н. Г., & Шило, О. В.
10. Липа, К. (2024). *Історія архітектурних стилів, великих і не дуже*. Київ: Віхола.
11. Москвічова, Ю. О. (2021). *Історія мистецтв у контексті світової культури: навчальнометодичний посібник: у 3-х т.* Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС.
12. Оляніна, С. (2019). *Український іконостас: символічна структура та іконологія*. Київ: АртЕк.

13. Павлова, О. Ю. (Ред.). (2018). *Історія української культури: навчальний посібник* (2-ге Побожій, С. І. (Уклад.). (2021). *Історія мистецтва: конспект лекцій*. Суми: СДУ.
14. ПолтНТУ. (2015). *Навчальний посібник із дисципліни «Історія мистецтв» (частина І) для студентів І курсу за напрямом підготовки 6.060102 «Архітектура» денної форми навчання*. Полтава: ПолтНТУ.
15. Роготченко, О. (2024). *Шістдесят тоталітарних років: зображальне мистецтво України 1920-1980-х*. Київ: [б. в.].
16. Соколовський, В., & Горбачов, Д. (2022). *Мистецтво світу. Внесок України*. Київ: Видавець Бихун В. Ю.
17. Фартинг, С. (2019). *Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення* (О. О. Макарова, Пер.). Харків: Vivat.
18. Фількевич, Г. М. (2023). *Всесвітня історія музики: Навчальний посібник* (2-ге вид.). Київ: КНУТКиТ імені І. К. Карпенка-Карого.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Історія мистецтв — Навчальні матеріали онлайн. (б. д.). Pidruchniki.com.

Отримано з https://pidruchniki.com/75202/kulturologiya/istoriya_mistetstv

Короткий курс лекцій з дисципліни «Історія мистецтв». (б. д.). Studme.com.ua.

Отримано

3

https://studme.com.ua/1691041013552/kulturologiya/istoriya_iskusstv_.htm

Мистецтво стародавнього Єгипту та Месопотамії. (б. д.).

<https://www.google.com/search?q=Stud.com.ua>. Отримано з

https://stud.com.ua/13557/kulturologiya/mistetstvo_starodavnogo_yegiptu_mesopotamiyi

Мистецтво XVII–XVIII ст. в Україні. (б. д.). Освіта.ua Отримано з

<https://osvita.ua/vnz/reports/history/2777/>

Первісне мистецтво. (б. д.). <https://www.google.com/search?q=Stud.com.ua>.

Отримано з https://stud.com.ua/13555/kulturologiya/pervisne_mistetstvo

Шевнюк, О. Л. (2015). *Історія мистецтв: навчальний посібник*. Retrieved from

<https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/bb11e1e4-d889-4a72-9dcc-618eb6ad1e92>

Історія мистецтв – Підручники для студентів онлайн. (б. д.).

<https://www.google.com/search?q=Stud.com.ua>. Отримано з

https://stud.com.ua/13552/kulturologiya/istoriya_mistetstv